YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

26 päivänä lokakuuta 1995 *

Asiassa T-185/94,

Geotronics SA, ranskalainen yhtiö, kotipaikka Lognes (Ranska), edustajanaan asianajaja Tommy Pettersson, Ruotsi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Arendt et Medernach, 8—10 rue Mathias Hardt,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies Karen Banks ja istunnon aikana oikeudellisen yksikön virkamies John Forman, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhtäältä PHARE-ohjelmaan liittyvän elektronisten takometrien toimittamista koskevan kantajan tarjouksen hylkäämisestä 10 päivänä maaliskuuta

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

1994 tehdyn komission päätöksen kumoamista ja toisaalta EY:n perustamissopimuksen 178 ja 215 artiklan perusteella korvausta vahingosta, jonka kantaja väittää kärsineensä riidanalaisen päätöksen vuoksi,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts, tuomarit R. Schintgen ja R. García-Valdecasas,

kirjaaja: hallintovirkamies B. Pastor,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.6.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

1 PHARE-ohjelma, joka perustuu taloudellisen tuen myöntämisestä Unkarin tasavallalle ja Puolan kansanvallalle 18 päivänä joulukuuta 1989 annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 3906/89 (EYVL L 375, 23.12.1989, s. 11, jäljempänä asetus

N:o 3906/89), sellaisena kuin se on muutettuna 17 päivänä syyskuuta 1990 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2698/90 (EYVL L 257, s. 1), 23 päivänä joulukuuta 1991 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3800/91 (EYVL L 357, s. 10) ja 7 päivänä elokuuta 1992 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2334/92 (EYVL L 227, s. 1), taloudellisen tuen laajentamiseksi koskemaan muita Keski- ja Itä-Euroopan maita, on kanava, jonka kautta Euroopan yhteisö antaa taloudellista apua Keski- ja Itä-Euroopan maille tukeakseen näissä maissa meneillään olevaa taloudellista ja yhteiskunnallista uudistusta.

2 "Romanian hallituksen nimissä" toiminut komissio ja Romanian maatalous- ja elintarviketeollisuusministeriö esittivät 9.7.1993 yhdessä rajoitetun tarjouspyynnön Romanian valtiota edustavan hankkeesta vastuussa olevan viranomaisen EC/PHARE Programme Management UNIT-Bucharestin (jäljempänä PMU-Bukarest) välityksellä elektronisten takometrien (total stations) toimittamisesta Romanian maatalous- ja elintarviketeollisuusministeriölle Romanian maatalouden uudistusohjelmassa hyödynnettäviksi. Rajoitettuun tarjouspyyntöön sisältyneiden yleisten ehtojen 2 artiklan mukaan toimitettavien laitteiden alkuperämaan oli oltava Euroopan yhteisöjen jäsenvaltio tai PHARE-ohjelman edunsaajavaltio.

3 Ranskalainen yhtiö Geotronics SA (jäljempänä Geotronics tai kantaja), joka on ruotsalaisen Geotronics AB-nimisen yhtiön 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö, jätti 16.7.1993 tarjouksen 80 elektronisen takometrin (total stations), tyypiltään Geodimeter 510 N (electronic total station with inbuilt memory for data storage) toimittamisesta.

4 PMU-Bukarest ilmoitti kantajalle 18.10.1993 telekopiona lähetetyllä kirjeellä, että sen tarjous oli hyväksytty ja että sopimus oli alistettu sopimusviranomaiselle (contracting authority) hyväksyttäväksi.

5 Komissio ilmoitti 19.11.1993 telekopiona lähetetyllä kirjeellä kantajalle, että arviointikomitea (evaluation committee) oli suositellut kyseisen sopimuksen tekemistä kantajan kanssa, mutta että komissio epäili Geotronicsin tarjoamien tuotteiden alkuperää ja halusi saada siitä täsmentäviä tietoja.

6 Geotronics lähetti 14.12.1993 kirjeitse komissiolle täsmentävät tiedot takometrien kokoamisesta ja ilmoitti sille, että ne valmistettiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

7 Kantaja ilmoitti 2.3.1994 komissiolle saaneensa tietää tarjouksensa hylättävän sillä perusteella, että tarjotut laitteet olivat alkuperältään ruotsalaisia. Kantaja katsoi tilanteen muuttuneen tuotteiden alkuperää koskevien edellytysten osalta Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (EYVL L 1, s. 3, jäljempänä ETA-sopimus) tultua voimaan 1.1.1994 ja ehdotti komissiolle rajoitetun tarjouspyyntömenettelyn uudelleenaloittamista.

8 Komissio hylkäsi 10.3.1994 kantajalle osoitetulla telekopiona lähetetyllä kirjeellä kantajan tarjouksen sillä perusteella, että rajoitettuun tarjouspyyntöön sovellettavien ehtojen vastaisesti Geotronicsin tarjoamien laitteiden alkuperämaa ei ollut yhteisön jäsenvaltio tai PHARE-ohjelman edunsaajavaltio.

9 Komissio ilmoitti 11.3.1994 PMU-Bukarestille, että elektronisia takometrejä koskeneen rajoitetun tarjouspyynnön perusteella vastaanotettuja kahta tarjousta tarkasteltuaan se katsoi ainoastaan erään saksalaisen yrityksen tekemän tarjouksen täyttävän rajoitetussa tarjouspyynnössä asetetut edellytykset ja piti tarjousta

hyväksyttävänä. Komissio pyysi tämän vuoksi PMU-Bukarestiä ottamaan yhteyttä tähän saksalaiseen yritykseen sopimuksen tekemistä varten.

10 Näiden seikkojen perusteella kantaja nosti 29.4.1994 esillä olevan kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään kannekirjelmällä.

11 Kantaja haki samana päivänä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamossa kirjatulla erillisellä asiakirjalla perustamissopimuksen 185 artiklan nojalla välitoimien määräämistä riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämiseksi.

12 PMU-Bukarest ilmoitti 17.5.1994 komissiolle, että sopimusviranomainen, Romanian maatalous- ja elintarviketeollisuusministeriö oli tehnyt 15.4.1994 päätöksen sopimuksen tekemisestä saksalaisen yrityksen kanssa.

13 PMU-Bukarest ilmoitti samana päivänä kantajalle, että koska sen tarjous ei täyttänyt rajoitetussa tarjouspyynnössä vahvistettuja tuotteiden alkuperää koskevia edellytyksiä, Romanian viranomaiset eivät voineet tehdä sen kanssa kyseistä sopimusta.

14 Kuultuaan asianosaisten huomautukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 7.7.1994 tekemällään päätöksellä asian neljänteen jaostoon käsiteltäväksi kolmen tuomarin kokoonpanossa.

15 Kantajan välitoimia koskeva hakemus hylättiin 7.7.1994 asiassa T-185/94-R, Geotronics vastaan komissio, annetulla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin määräyksellä (Kok. 1994, s. II-519).

16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti kuitenkin prosessinjohtotoimena komissiota esittämään komission ja PHARE-ohjelman edunsaajan eli Romanian valtion välisen puitesopimuksen.

17 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin kuultiin 21.6.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä.

Asianosaisten vaatimukset

18 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

1) kumoaa Geotronicsille osoitetun komission päätöksen, jolla Geotronicsin tarjous hylättiin, sellaisena kuin se annettiin tiedoksi Geotronicsin 10.3.1994 vastaanottamassa telekopioidussa kirjeessä;

ja toissijaisesti

2) velvoittaa komission korvaamaan edellä mainitulla päätöksellään Geotronicsille aiheuttamansa vahingon, joka on suuruudeltaan 500 400 ecua, LIBOR-koron mukaan laskettuine korkoineen jokaiselta 30 päivää vastaavalta kalenterikuukaudelta sekä yhden prosentin koron tästä summasta siitä päivästä lähtien, jolloin Geotronicsille ilmoitettiin komission päätöksestä, siihen saakka, kun korvaus on maksettu täysimääräisesti;

3) velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

19 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

1) jättää kanteen osittain tutkimatta ja hylkää sen muilta osin perusteettomana;

2) velvoittaa Geotronicsin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten väitteet

20 Komissio väittää, että kumoamiskanne on jätettävä tutkimatta, koska riidanalainen 10.3.1994 päivätty kirje ei ole päätös, jolla voisi olla kantajan intressejä koskevia sitovia oikeudellisia vaikutuksia (asia C-257/90, Italsolar v. komissio, tuomio 14.1.1993, Kok. 1993, s. I-9, 21 kohta). Se korostaa, että komission ja PHARE-ohjelman edunsaajavaltioiden viranomaisten välistä toimivaltajakoa koskevien, tarjouspyyntömenettelyssä noudatettavien sääntöjen mukaan ei ole olemassa tarjoajayrityksiä koskevia komission päätöksiä, jotka voisivat olla kumoamiskanteen kohteina.

21 Komissio selittää, että PHARE-ohjelma rahoitetaan Euroopan unionin yleisestä talousarviosta (jäljempänä yleinen talousarvio) ja että sopimukset tehdään yleiseen talousarvioon sovellettavan 21 päivänä joulukuuta 1977 annetun varainhoitoasetuksen (EYVL L 356, s. 1, jäljempänä varainhoitoasetus) ja erityisesti sen ulkopuolelle osoitettavaan tukeen sovellettavia erityissäännöksiä koskevan IX osaston säännösten mukaisesti, sellaisina kuin ne ovat muutettuina 13 päivänä maaliskuuta 1990 annetulla neuvoston asetuksella N:o 610/90 (EYVL L 70, s. 1, jäljempänä asetus N:o 610/90). Varainhoitoasetuksen mukaan komission tehtävänä on hyväksyä

ehdotus sopimuksen tekemisestä, kun taas edunsaajavaltio allekirjoittaa sopimukset, lisäsopimukset ja kustannusarviot ja ilmoittaa niistä komissiolle.

22 Komissio huomauttaa, että komission ja PHARE-ohjelman edunsaajavaltioiden välisistä puitesopimuksista ilmenee näin määritelty tehtäväjako. Se korostaa myös, että PMU:t (Programme Management Unit), joiden tehtävänä on kunkin hankkeen käynnistäminen ja ohjaaminen, eivät kuulu komission hallinnolliseen rakenteeseen, vaan ne pitävät hallituksensa lukuun huolta kaikista vaiheista, jotka on varainhoitoasetuksessa säädetty edunsaajavaltion vastuulle.

23 Komission mukaan tästä on seurauksena, että PHARE-ohjelmassa vahvistettua sopimuksentekomenettelyä voidaan verrata Euroopan kehitysrahastosta (jäljempänä EKR) Loméssa 8 päivänä joulukuuta 1984 allekirjoitetun Afrikan, Karibianmeren ja Tyynenmeren valtioiden ja EY:n komission välisen kolmannen yleissopimuksen (EYVL 1986 L 86, s. 3) säännösten mukaisesti rahoitettuihin sopimuksiin sovellettavaan menettelyyn. Tästä seikasta komissio muistuttaa, että EKR:stä rahoitettuja julkisia hankintoja koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan (em. tuomio asiassa Italsolar v. komissio, tuomio 14.1.1993, 22 kohta ja asia C-182/91, Forafrique Burkinabe v. komissio, tuomio 29.4.1993, Kok. 1993, s. I-2161, 23—24 kohta) julkiset hankinnat pysyvät kansallisina sopimuksina, joita ainoastaan rahoituksen edunsaajavaltioiden edustajilla on vastuu valmistella, neuvotella ja allekirjoittaa, ja komissio osallistuu sopimuksentekomenettelyyn ainoastaan todetakseen, ovatko yhteisön rahoitusta koskevat edellytykset toteutuneet. Tässä tapauksessa Romanian toimivaltainen viranomainen ilmoitti kantajalle Romanian maatalous- ja elintarviketeollisuusministeriön 17.5.1994 päivätyllä kirjeellä, että se ei tekisi sopimusta kantajan kanssa, ja tämä oli kantajalle vastainen päätös.

24 Kantaja väittää, että koska hänelle 10.3.1994 osoitettu kirje ilmaisi komission päätöksen kantajan tarjouksen hylkäämisestä sen jälkeen kun Romanian viranomaiset olivat pitäneet kantajan tarjousta toisen tarjouksentekijän tarjousta parempana, siitä on aiheutunut kantajalle sellaisia sitovia oikeudellisia vaikutuksia, jotka ovat vahingoittaneet kantajan intressejä muuttamalla huomattavasti kantajan oikeudellista

tilannetta. Kantaja korostaa, että vaikka komissio ei ole PHARE-ohjelmaa koskevissa säännöksissä tarkoitettu sopimuksentekoviranomainen, se on ottanut ratkaisevan aseman PHARE-ohjelman rahoitusta koskevassa menettelyssä vahvistamalla ehdot, joiden perusteella tarjous voidaan hyväksyä ja ottamalla vastuun rajoitetusta tarjouspyyntömenettelystä. Tätä johtopäätöstä tukevat yhtäältä komission 10.3.1994 kantajalle osoittamassa kirjeessä käyttämä sanamuoto, jonka mukaan komissio ei "voi hyväksyä sopimuksen tekemistä Geotronicsin kanssa" eikä "julkaise uudelleen tarjouspyyntöä", ja toisaalta komission 11.3.1994 päivätyssä kirjeessä, jossa se kehotti Romanian viranomaisia neuvottelemaan sopimuksesta toisen tarjouksentekijän kanssa, käyttämä sanamuoto.

25 Kantaja vastaa komission väitteeseen, jonka mukaan Romanian viranomaisten 17.5.1994 sille osoittamaa kirjettä olisi pidettävä kantajalle vastaisena päätöksenä, muistuttaen, että Romanian viranomaiset olivat alun perin asettaneet Geotronicsin tarjouksen etusijalle mutta joutuneet myöhemmin muuttamaan mielensä, koska komissio oli päättänyt hylätä Geotronicsin tarjouksen sen vuoksi, että tarjottujen laitteiden alkuperämaa ei ollut yhteisön jäsenvaltio. Näin ollen komission päätöksellä hylätä Geotronicsin tarjous oli ollut Geotronicsia sitovia oikeudellisia vaikutuksia ja päätös oli vahingoittanut sen intressejä.

26 Komission tutkimatta jättämistä koskevan vaatimuksensa tueksi esittämän oikeuskäytännön osalta kantaja korostaa, että vertailu kolmannen Lomé-konvention mukaisiin EKR:stä myönnettyihin yhteisön tukiin on tässä tapauksessa epäasianmukaista. Kantaja selittää, että toisin kuin asetuksen N:o 3906/89 8, 9 ja 10 artiklassa, joiden mukaan komissio on tukiohjelman kokonaisuudesta vastaava viranomainen, kolmannen Lomé-konvention mukaan komission tehtävänä on tukihankkeiden rahoitus. EKR:n myöntämien tukien osalta ainoastaan kansalliset viranomaiset ovat siis tarjoustentekijöiden neuvottelukumppaneina, ja komissio on yhteistyössä AKT-valtioiden kanssa vain tukihankkeiden rahoituksen osalta, kun taas PHARE-ohjelmassa komissio neuvottelee suoraan sekä kansallisten viranomaisten että tarjoustentekijöiden kanssa. PHARE-ohjelma rahoitetaan yleisestä

talousarviosta, ja se on näin ollen osa yhteisön toimintaa, kun taas EKR ei kuulu yhteisön talousarvioon vaan siihen sovelletaan erityisiä budjettisääntöjä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

27 Aluksi on huomautettava, että PHARE-ohjelmaa koskevan perusasetuksen mukaan tuen myöntää yhteisö joko yksin tai yhteisrahoituksena jäsenvaltioiden, Euroopan investointipankin, kolmansien maiden taikka monenkeskisten elinten tai saajamaiden itsensä kanssa.

28 On korostettava, että PHARE-ohjelman mukaisesti myönnetyt tuet rahoitetaan yleisestä talousarviosta varainhoitoasetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna erityisesti asetuksella N:o 610/90, mukaisesti, jonka IX osaston säännöksiä sovelletaan yhteisön ulkopuolelle osoitettavaan tukeen.

29 Asetuksen N:o 610/90 107 artiklan ja 108 artiklan 2 kohdan nojalla edunsaaja vastaa yhteistyöpolitiikan mukaisten rahoitussopimusten kattamien yhteistyöhankkeiden tai -toiminnan täytäntöönpanosta tiiviissä yhteistyössä komission kanssa, joka pääasiallisena tulojen ja menojen hyväksyjänä on vastuussa määrärahojen käytöstä ja valvoo, että osallistumisessa tarjouspyyntöihin taataan tasapuoliset edellytykset tarjousten esittämiselle, että ketään ei syrjitä ja että taloudellisesti edullisin tarjous valitaan.

30 Kyseisen asetuksen 109 artiklan 2 kohdan mukaan edunsaajan tehtävänä on kuitenkin esittää tarjouspyynnöt, vastaanottaa tarjoukset, toimia puheenjohtajana tarjouksia tarkasteltaessa ja vahvistaa tarjouspyynnön lopputulos. Edunsaaja myös allekirjoittaa sopimukset, lisäsopimukset ja kustannusarviot ja ilmoittaa niistä

komissiolle. Tämän perusteella PHARE-ohjelman edunsaajavaltiolla on toimivalta ratkaista tarjouskilpailu. Suullisessa käsittelyssä kantajan edustaja on myöntänyt, että tässä tapauksessa Romanian hallitus olisi voinut tehdä sopimuksen Geotronicsin kanssa siitä huolimatta, että komissio oli kieltäytynyt myöntämästä sille yhteisön tukea.

31 Tämän toimivallan jaon seurauksena PHARE-ohjelman mukaisesti rahoitettuja sopimuksia on pidettävä kansallisina sopimuksina, jotka sitovat ainoastaan edunsaajavaltiota ja taloudellista toimijaa. Itse asiassa vain nämä kaksi kauppakumppania valmistelevat sopimukset, neuvottelevat niistä ja tekevät sopimukset.

32 Sitä vastoin tarjousten tekijöiden ja komission välille ei synny minkäänlaista oikeussuhdetta, koska komissio tekee yhteisön nimissä ainoastaan rahoituspäätöksiä, eivätkä sen toimet voi aiheuttaa PHARE-ohjelman edunsaajavaltion tekemän päätöksen korvaamista yhteisön toimielimen päätöksellä. Tämän vuoksi tässä tapauksessa ei voi olla olemassa komission tarjouksentekijöihin kohdistamaa päätöstä, joka voisi olla EY:n perustamissopimuksen (jäljempänä perustamissopimus) 173 artiklan neljännen kohdan mukaisen kanteen kohteena (ks. vastaavasti asia 126/83, STS v. komissio, tuomio 10.7.1984, Kok. 1984, s. 2769, 18 ja 19 kohta; asia 118/83, CMC ym. v. komissio, tuomio 10.7.1985, Kok. 1985, s. 2325, 28 ja 29 kohta; em. tuomio asiassa Italsolar v. komissio, 22 ja 26 kohta ja em. tuomio asiassa Forafrique Burkinabe v. komissio, 23 kohta).

33 Tämän vuoksi 10.3.1994 päivättyä kirjettä, jolla komissio ilmoitti kantajalle, että sen oli ollut hylättävä tämän tarjous siitä syystä, että tarjottujen laitteiden alkuperämaa ei ollut yhteisön jäsenvaltio, ei voida komission käyttämästä sanamuodosta huolimatta pitää komission päätöksenä, jolla olisi saattanut olla kantajan oikeudelliseen asemaan kohdistuvia sitovia oikeudellisia vaikutuksia.

34 Sitä paitsi on tarkoituksenmukaista lisätä, että missään tapauksessa komission 10.3.1994 päivätyn kirjeen mahdollinen kumoaminen ei hyödyttäisi kantajaa, koska kumoaminen sinänsä ei voisi vaikuttaa Romanian hallitusta ja tarjouskilpailun voittanutta saksalaista yritystä sitovan sopimuksen pätevyyteen.

35 Tämän vuoksi 10.3.1994 päivättyä komission kirjettä koskeva kumoamisvaatimus on jätettävä tutkimatta.

Pääasia

Vahingonkorvausvaatimus

Vahingonkorvausvastuun peruste

— Asianosaisten väitteet

36 Kantaja väittää, että komissio on rikkonut ETA-sopimusta hylätessään Geotronicsin tarjouksen tarjottujen tuotteiden alkuperän vuoksi ja aiheuttanut virheellisellä menettelyllään sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymisen, minkä vuoksi sen on korvattava aiheutunut vahinko.

37 Komissio väittää viitaten kumoamisvaatimuksesta esittämiinsä perusteluihin, että se ei ole toiminut lainvastaisesti, eikä sitä sen vuoksi ole pidettävä vastuullisena kantajan väitetystä vahingosta. Komissio lisää, että sen toiminta ei ole missään tapauksessa syy-yhteydessä väitettyyn vahinkoon.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

38 Ensin on muistutettava, että vaikka kumoamiskanne jätetään tutkimatta, vahingonkorvauskanne voidaan silti ottaa tutkittavaksi, koska se on itsenäinen oikeussuojatie (ks. asia 175/84, Krohn v. komissio, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 753, 32 kohta).

39 Seuraavaksi on korostettava, että PHARE-ohjelmassa rahoitusvastuu hankkeista on komissiolla. Tämän vuoksi komission päätöksistä tai komission, sen yksiköiden tai yksittäisten virkamiesten toiminnasta PHARE-ohjelman mukaisesti rahoitettuja hankkeita koskevien sopimusten tekemisen tai hankkeiden toteuttamisen yhteydessä saattaa aiheutua haittaa kolmansille, ja jokaisella, joka väittää kärsineensä vahinkoa sellaisten päätösten tai toimenpiteiden vuoksi, on oltava mahdollisuus nostaa perustamissopimuksen 178 artiklan tai 215 artiklan toisen kohdan mukainen vahingonkorvauskanne, jolloin vahinkoa kärsineen on osoitettava yhteisön toimielinten toiminnan lainvastaisuus, vahingon tapahtuminen sekä tämän toiminnan ja väitetyn vahingon välinen syy-yhteys (ks. vastaavasti em. tuomio asiassa CMC ym. v. komissio, 31 kohta).

40 Tämän vuoksi on selvitettävä, onko komissio tehnyt sellaisen virheen, joka voisi aiheuttaa perustamissopimuksen 215 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun vahingonkorvausvastuun syntymisen, ja tutkittava, onko se rikkonut ETA-sopimusta.

ETA-sopimuksen rikkomista koskeva kanneperuste

Asianosaisten väitteet

41 Kantaja muistuttaa ensin, että 1.1.1994 voimaan tullut ETA-sopimus laajentaa tavaroiden, henkilöiden, palveluiden ja pääomien vapaata liikkuvuutta, kilpailua ja

muita yhteisiä sääntöjä koskevan yhteisön lainsäädännön ja oikeuskäytännön maantieteellisen soveltamisalueen Euroopan vapaakauppaliittoon (jäljempänä EFTA) kuuluviin valtioihin, jotka ovat allekirjoittaneet ETA-sopimuksen.

42 Kantaja väittää, että tämä tapaus kuuluu ETA-sopimuksen soveltamisalueeseen, koska se koskee yhteisön ulkopuolelle osoitettavaa sellaisiin yksityisiin oikeussubjekteihin ja tuotteisiin vaikuttavaa tukea, joihin on sovellettava ETA-sopimuksen säännöksiä.

43 Kantaja väittää, että tuotteiden hylkääminen sen vuoksi, ettei niiden alkuperämaa ole yhteisön jäsenvaltio, on ETA-sopimuksen 4 artiklassa tarkoitettua syrjintää; tätä artiklaa sovelletaan perustamissopimuksen 6 artiklan tapaan itsenäisesti kaikkiin yhteisön oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin erityisten syrjintäkieltosäännösten tai -määräysten puuttuessa (ks. asia C-305/87, Kreikka v. komissio, tuomio 30.5.1989, Kok. 1985, s. 1461 ja asia 293/83, Gravier, tuomio 13.2.1985, Kok. 1985, s. 593).

44 Kantaja väittää edelleen, että jättäessään ottamatta huomioon tarjouksen sen vuoksi, että tarjottujen tuotteiden alkuperämaa ei ole yhteisön jäsenvaltio, komissio on toiminut syrjivästi ja että tällainen syrjintä saattaa vääristää yhteisön alueelta peräisin olevien tuotteiden ja EFTA-valtioista peräisin olevien tuotteiden välistä kilpailua, koska yhteisöstä peräisin olevilla tuotteilla on kilpailuetu. Tämän lisäksi komission syrjivä menettely on estänyt tavaroiden vapaata liikkuvuutta ETA-sopimuksen 8 ja 11 artiklassa tarkoitetulla tavalla ja rikkonut ETA-sopimuksen 65 artiklan 1 kohdan perusteella julkisiin hankintoihin sovellettavia erityismääräyksiä ja -järjestelyitä.

45 Komission mielestä ETA-sopimusta ei pitäisi soveltaa tässä tapauksessa, ja se korostaa, että rajoitettu tarjouspyyntö esitettiin ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa ja että taannehtivuuskieltoa koskevan periaatteen perusteella tarjouspyyntö-

menettelyä ei ole pakko aloittaa uudelleen sen voimaantulon vuoksi. Sitä paitsi päätöksen on aina vastattava tarjouspyynnössä asetettuja ehtoja, jotka tässä tapauksessa oli päätetty ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa, joten päätöksessä ei voitu poiketa tarjouspyynnöstä tietyn tarjouksentekijän hyväksi.

46 Komissio korostaa tämän jälkeen, että tässä tapauksessa ei voi olla kysymys ETA-sopimuksen 4, 8, 11 ja 65 artiklan 1 kohdan rikkomisesta, koska tuotteiden vastaanottajamaa oli Romania, joka ei ole ETA-sopimuksen sopimuspuoli, eikä tästä syystä ole kysymys tavaroiden liikkuvuudesta eikä Euroopan talousalueen julkisiin hankintoihin liittyvistä toimenpiteistä.

47 Komissio lisää, että ETA-sopimuksen sopimuspuolet, jotka eivät ole Euroopan yhteisön jäseniä, eivät osallistu yhteisön talousarvion rahoitukseen eivätkä näin ollen PHARE-ohjelman rahoitukseen. Olisi siis epätavallista, jos nämä maat voisivat vaatia, että yhteisön tukiohjelmien yhteydessä näistä maista peräisin olevat tuotteet olisi hyväksyttävä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

48 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo aluksi, että koska siirtymäsäännökset puuttuvat, ETA-sopimus on kaikilta osin voimassa voimaantulohetkestään eli 1.1.1994 lähtien, eikä sitä näin ollen sovelleta muihin kuin sellaisiin oikeudellisiin tilanteisiin, jotka ovat syntyneet sopimuksen voimaantulon jälkeen.

49 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tämän jälkeen, että tässä tapauksessa rajoitetussa tarjouspyynnössä, jonka komissio esitti Romanian hallituksen nimissä 9.7.1993, vahvistettiin sopimuksentekomenettelyyn liittyvät oikeudelliset seikat, erityisesti kyseisten tuotteiden alkuperää koskeva edellytys.

50 Sekä komissio määritellessään 9.7.1993 esitetyn tarjouspyynnön yleiset ehdot että kantaja esittäessään tarjouksensa 16.7.1993 saattoivat kohtuudella varautua siihen, että näiden edellytysten perusteella myönnettävää yhteisön tukea koskeva päätös saatettaisiin tehdä ennen 1.1.1994, jolloin ETA-sopimus tuli voimaan.

51 On kuitenkin todettava, että komission esitettyä 19.11.1993 kantajalle osoittamassaan kirjeessä epäilyksensä siitä, oliko tarjottujen tuotteiden alkuperämaa yhteisön jäsenvaltio, kantaja väitti 14.12.1993 päivätyssä vastauksessaan, että sen tarjoamat tuotteet oli valmistettu Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Ainoastaan kantajan ja komission välisten 1.1.1994 jälkeen tapahtuneiden yhteydenottojen ansiosta komissio saattoi saada vahvistuksen epäilyilleen ja osoittaa tarjottujen tuotteiden olevan alkuperältään pääasiallisesti ruotsalaisia.

52 Kantajan edustaja on myös myöntänyt suullisessa käsittelyssä, että kantaja oli aiheuttanut menettelyn viivästymisen, koska se oli, olematta vilpillisessä mielessä, johtanut komissiota harhaan tuotteiden alkuperästä. Hän on myös myöntänyt, ettei kantaja olisi voinut pätevästi vedota ETA-sopimuksen sovellettavuutta koskevaan seikkaan kanteen kohteena olevassa sopimuksentekomenettelyssä, jos komissio olisi tehnyt päätöksensä ennen 1.1.1994.

53 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tämän vuoksi, että komissio on perustellusti noudattanut rajoitetussa tarjouspyynnössä määrittämiään yleisiä ehtoja, jotka kantaja oli hyväksynyt ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa, ilmoittaessaan 10.3.1994 kantajalle, että sen tarjous oli hylättävä sillä perusteella, että sen tarjoamien laitteiden alkuperämaa ei tarjouspyyntöön sovellettavien ehtojen vastaisesti ollut yhteisön jäsenvaltio tai PHARE-ohjelman edunsaajavaltio.

54 Itse asiassa 10.3.1994 päivätyllä kirjeellä vain pannaan täytäntöön rajoitetussa tarjouspyynnössä vahvistetut ehdot, eikä sen ole katsottava luoneen uutta oikeudellista tilannetta rajoitetussa tarjouspyynnössä vahvistettuun verrattuna. Se seikka, että kirje on lähetetty sellaisena ajankohtana, jona oikeudellinen tilanne oli muuttunut ETA-sopimuksen voimaantulon vuoksi, ei sen vuoksi voi horjuttaa tarjouspyynnössä vahvistettua oikeudellista tilannetta ja myöntää kantajalle oikeuksia, joihin se ei olisi voinut vedota tarjouspyynnön esittämishetkellä.

55 ETA-sopimusta ei myöskään missään tapauksessa sovelleta sopimuksiin, jotka koskevat oikeussuhteita, joissa sopimuspuolena on ETA-sopimuksen ulkopuolinen valtio. Vastoin kantajan väitettä, jonka mukaan tosiasiallisesti komissio ostaa PHARE-ohjelman mukaisesti tarjotut tuotteet myydäkseen ne sitten edunsaajavaltioille, edellä esitetyn perusteella kyseiset sopimukset ovat kansallisia sopimuksia, jotka kuuluvat yksinomaan tarjouksentekijän ja edunsaajavaltion väliseen oikeussuhteeseen, tässä tapauksessa ETA-sopimukseen kuulumattoman Romanian väliseen oikeussuhteeseen.

56 Näin ollen komissiota ei voida moittia siitä, ettei se ole soveltanut ETA-sopimusta käsiteltävään sopimuksentekomenettelyyn.

57 Koska komissio ei ole syyllistynyt minkäänlaiseen lainvastaiseen menettelyyn, vahingonkorvausvaatimukset on hylättävä perusteettomina.

58 Edellä esitetyn perusteella kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelyä koskevat kulut mukaan lukien, koska komissio on vaatinut sitä.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kantajan kanne hylätään kokonaan.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

Lenaerts Schintgen García-Valdecasas

Julistettiin Luxemburgissa 26 päivänä lokakuuta 1995.

H. Jung K. Lenaerts

kirjaaja neljännen jaoston puheenjohtaja